

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 326/2023-61

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky**, Dobrovičova 12, Bratislava, zastúpeného Advocatur Gémeš, Filipová & Partner AG, reg. č. FL-0002.539.075-9, Städtle 17, Vaduz 9490, Lichtenštajnské kniežatstvo, konajúcej prostredníctvom organizačnej zložky BOOM & SMART Slovakia, Dolná 6A, Banská Bystrica, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 10Co/21/2020-4089 z 28. marca 2023, ako aj postupu predchádzajúcemu jeho vydaniu takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10Co/21/2020 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10Co/21/2020 z 28. marca 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10Co/21/2020 z 28. marca 2023 **zrušuje a vec vracia** Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.
3. Krajskému súdu v Bratislave **prikazuje** v konaní sp. zn. 10Co/21/2020 konať bez zbytočných prietáhov.
4. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10Co/21/2020 z 28. marca 2023 a jeho vydaniu predchádzajúcim postupom. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, krajskému súdu prikázať, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, a zaviazat' krajský súd povinnosťou úhrady trov konania a trov právneho zastúpenia.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobca podal proti sťažovateľovi na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) 28. septembra 2009 žalobu, ktorou sa domáhal náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom podľa § 15 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci v znení neskorších predpisov. Po viacerých zmenách petitu sa žalobca domáha náhrady škody v sume 22 530 893,31 eur s príslušenstvom.

3. Okresný súd v predmetnej veci rozhodol medzitimným rozsudkom sp. zn. 16C/287/2009 zo 7. marca 2013 (ďalej len „medzitimný rozsudok“) tak, že je daná zodpovednosť žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi nesprávnym úradným postupom orgánov štátu s tým, že o výške náhrady škody a o trovách konania bude rozhodnuté v konečnom rozsudku.

4. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2Co/287/2013 zo 14. augusta 2013 medzitimný rozsudok okresného súdu potvrdil. Najvyšší súd dovolanie proti rozsudku krajského súdu uznesením sp. zn. 2Cdo 153/2014 z 31. júla 2014 odmietol.

5. Generálny prokurátor na podnet sťažovateľa podal 8. septembra 2014 mimoriadne dovolanie proti rozsudku krajského súdu v spojení s medzitimným rozsudkom. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2MCdo 11/2014 z 30. júna 2015 zrušil rozsudok krajského súdu, medzitimný rozsudok a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (ďalej len „prvé uznesenie najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní“). Na základe ústavnej sťažnosti podanej žalobcom bolo uznesenie najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní nálezom sp. zn. III. ÚS 408/2016 zrušené a vec bola vrátená späť najvyššiemu súdu.

6. Najvyšší súd následne uznesením sp. zn. 2MCdo1/2017 z 31. januára 2017 (ďalej len „druhé uznesenie o mimoriadnom dovolaní“) zrušil rozsudok krajského súdu v spojení s medzitimným rozsudkom a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Na základe ústavnej sťažnosti žalobcu bolo druhé uznesenie o mimoriadnom dovolaní zrušené nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 4/2018 z 13. júna 2017 a vec bola vrátená na ďalšie konanie najvyššiemu súdu.

7. V poradí tretím uznesením sp. zn. 2MCdo1/2018 z 19. októbra 2018 najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol (ďalej len „tretie uznesenie najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní“).

8. Sťažovateľ podal proti tretiemu uzneseniu najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní a rozsudku krajského súdu ústavnú sťažnosť. Nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 145/2019 z 30. januára 2020 bol rozsudok krajského súdu zrušený a vec bola vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie.

9. Krajský súd ďalšie tri roky trvajúce odvolacie konanie napadnutým uznesením, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 29. marca 2023, prerušil až do právoplatného skončenia konania vedeného na Európskom súde pre ľudské práva pod č. 34281/20.

II. Argumentácia sťažovateľa

10. Proti postupu krajského súdu v preskúvanom konaní podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) v súvislosti s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov poukazuje na to, že krajský súd po vrátení veci na ďalšie konanie takmer 2 roky toleroval obštrukcie na strane žalobcu spôsobujúce neodôvodnené prietahy, v dôsledku ktorých boli zrušené nariadené pojednávania na 26. marec 2020, 30. apríl 2020, 21. máj 2020, 2. júl 2020, 30. júl 2020, 29. október 2020, 27. máj 2021, 29. november 2022, 9. február 2023. Celkovo bolo v predmetnom konaní nariadených 13 pojednávanií, z ktorých krajský súd uskutočnil len dve pojednávania, ktoré boli nariadené na 27. október 2022 a 19. december 2022. Krajský súd v predmetnej veci nepostupoval v súlade s § 153 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) pri ďalšom predložení listinných dôkazov žalobcom v konaní na pojednávaní 19. decembra 2022, na ktorom mal v tejto veci s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania podľa sťažovateľa rozhodnúť, a nie odročiť ho pre účely prípravy záverečných rečí právnych zástupcov;

b) krajský súd neprijal žiadne opatrenie na to, aby *pro futuro* zabránil ďalším zrušeniam už nariadených pojednávanií a do istej miery k nim svojou neodbornosťou aj prispel neefektívnym a nesústredeným postupom;

c) okrem stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza niekoľko rokov, je nemenej významný aj ekonomický dopad celého sporu, ktorý je, zdá sa, priamo závislý na dĺžke súdneho konania. Totižto, žalobca sa podanou žalobou domáhal náhrady škody v celkovej výške 3 493 552,74 eur. Uplatnený nárok bol viacerými návrhmi žalobcu upravený dosiaľ na sumu 22 530 893,31 eur (v konaní žalobca vyčíslil denný ušlý zisk na sumu 10 200,15 eur a z tejto sumy pri uplatňovaní náhrady škody z titulu ušlého zisku vychádzal);

d) po právnej stránke predmetnú vec podľa sťažovateľa nemožno označiť za právne zložitú. Krajský súd je viazaný v súlade s § 193 CSP nálezom ústavného súdu č. k. II. ÚS 145/2019-124 z 30. januára 2022, v ktorom bola pomerne podrobne rozobratá právna stránka sporu s naznačeným záverom, podľa ktorého žalobca v spore nie je aktívne legitimovaný. V predmetnom konaní neexistovala právna ani faktická prekážka, pre ktorú by nemohol krajský súd na prvom pojednávaní (27. októbra 2022), t. j. po viac ako dvoch rokoch od vydania spomínaného nálezu ústavného súdu, rozhodnúť v jeho intenciách. Viac ako trinásťročná dĺžka konania, na ktorej sa už v približne jednej pätine podieľa krajský súd, sa v tomto prípade podľa sťažovateľa už dotkla samotnej podstaty práva na súdnu ochranu;

e) vo vzťahu k porušeniu práva na súdnu ochranu sťažovateľ argumentoval, že postup krajského súdu v predmetnom konaní vyvrcholil vydaním napadnutého uznesenia o prerušení konania, v ktorom tento súd nesprávne právne posúdil tzv. prejudicialitu, keď podľa § 162 ods. 1 písm. a) CSP, t. j. z obligatórneho dôvodu prerušil konanie. Krajský súd teda nemal dôvod prerušiť konanie, pretože o uplatnenom nároku sa nevedie žiadne konanie o sťažnosti pred ESLP, ktoré by sa zároveň týkalo niektorej z otázok relevantných pre rozhodnutie v tejto veci;

f) v preskúvanom prípade ide o reštančný spor trvajúci takmer štrnásť rokov. Táto skutočnosť mala byť krajským súdom posúdená ako neprimeraná doba konania, ktorá je dôvodom na pokračovanie v predmetnom konaní. Napádané uznesenie o prerušení konania, ako aj postup súdu predchádzajúci jeho vydaniu považuje sťažovateľ za prostriedok marenia spravodlivosti.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

11. Krajský súd s odvolaním sa na stanovisko zákonnej sudkyne navrhol ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť. Vo svojom stanovisku zákonná sudkyňa v predmetnej veci k podanej ústavnej sťažnosti uviedla:

a) krajský súd s ústavnou sťažnosťou nesúhlasí. V tejto súvislosti poukázal na obsah súdneho spisu, z ktorého vyplýva, že 28. februára 2020 t. j. 4 dni po vrátení spisu od ústavného súdu, ktorý rozhodol nálezom sp. zn. II. ÚS 145/2019-124 z 30. januára 2020, nariadila pojednávanie na 26. marec 2020. V danom čase nebolo možné predpokladať vyhlásenie núdzového stavu z dôvodu pandémie COVID-19, ktorý trval napokon od 12. marca 2020, pre ktoré bol uvedený termín zrušený (17. marca 2020). Ďalšie pojednávanie nariadené na 30. apríl 2020 bolo zrušené z dôvodu pretrvávania núdzového stavu a podania právneho zástupcu žalobcu z 27. apríla 2020. Pojednávanie nariadené na 24. máj 2020 muselo byť zrušené z dôvodu návrhu žalobcu z 18. mája 2020 na prerušenie konania do právoplatného skončenia konania iniciovaného žalobcom pred Európskym súdom pre ľudské práva na preskúmanie nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 145/2019 z 30. januára 2019 a zároveň z dôvodu podanej námietky zaujatosti voči zákonnej sudkyňi. Následne bol spis predložený najvyššiemu súdu. Krajskému súdu bol spis vrátený späť 4. júna 2020. Pojednávanie nariadené na 2. júl 2020 bolo zrušené 1. júla 2020 na základe návrhu právneho zástupcu na jeho odročenie z dôvodu kolízie pojednávaní, čo aj listinne súdu preukázal. Napriek akceptácii návrhu na odročenie pojednávania krajský súd žalobcovi doručil zároveň upozornenie na zabezpečenie účasti na ďalšom konaní aj substitučne iným advokátom. Právnomu zástupcovi žalobcu JUDr. Jánovi Čarnogurskému bolo písomné oznámené, že jeho žiadosť o odročenie pojednávania nie je súdom akceptovaná pre neuvedenie dôležitého dôvodu pre odročenie pojednávania;

b) ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 30. júl 2020. Krajskému súdu bol 23. júla 2020 doručený návrh obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na rozhodnutie o jej vstupe do preskúvaného konania, ktorý bol následne v ten istý deň doručený právnomu zástupcovi sťažovateľa (žalovaného), ktorý sa k nemu vyjadril podaním z 27. júla 2020. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] 29. júla 2020 oznámili krajskému súdu svoj vstup do konania a zhodne požiadali o odročenie nariadeného pojednávania. Z dôvodu nevyhnutnosti rozhodnutia o prípustnosti vstupe vedľajších intervenientov do konania bolo nariadené pojednávanie zrušené;

c) krajský súd následne uznesením z 18. septembra 2020 rozhodol, že vstup všetkých troch intervenientov do konania nepripúšťa, a nariadil v poradí piate pojednávanie na 29. október 2020. Právny zástupca žalobcu (JUDr. Ján Čarnogurský) 5. októbra 2020 opätovne navrhol konanie prerušiť;

d) v tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať na to, že núdzový stav platil od 11. marca 2020 až do 14. júna 2020, avšak mimoriadna situácia ostala v platnosti i naďalej. Núdzový stav bol následne vyhlásený v Slovenskej republike od 1. októbra 2020, kontinuálne bol viackrát predlžovaný až do 14. mája 2021, keď bol ukončený. Krajský súd nariadil na 27. máj 2021 pojednávanie, avšak 5. mája 2021 právny zástupca žalobcu JUDr. Ján Čarnogurský opätovne navrhol konanie prerušiť a pojednávanie zrušiť, pričom v prílohe svojho návrhu doručil uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 186/2021-68 z 15. apríla 2021, ktorým bola ústavná sťažnosť vedľajších intervenientov ([REDACTED] a [REDACTED]) prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu. Následne boli strany sporu oznámením z 11. mája 2021 aj ich právni zástupcovia informovaní, že v poradí šieste pojednávanie musí byť zrušené. Spis v predmetnej veci bol na ústavnom súde a na základe odpovede na vyžiadanú informáciu o stave konania pred ústavným súdom zo 16. novembra 2021 bol daný na lehotu do 20. februára 2022;

e) spis v tejto veci bol krajskému súdu vrátený 5. januára 2022 s tým, že nálezom č. k. II. ÚS 186/2021-120 z 2. decembra 2021 bolo napadnuté uznesenie krajského súdu z 18. septembra 2020, ktorým nepripustil vstup dvoch osôb do konania ako vedľajších intervenientov, zrušené a vec bola vrátená späť na ďalšie konanie. Nález ústavného súdu bol na základe pokynu z 11. januára 2022 doručený stranám sporu i právnym zástupcom a na základe pokynu z 3. marca 2022 im doručoval vyjadrenie žalovaného k ich vstupu do konania. Obaja intervenienti sa podaním zo 6. apríla 2022 a 12. apríla 2022 vyjadrili k podaniu sťažovateľa ako žalovaného, ktorý s ich vstupom do konania nesúhlasil, a 24. augusta 2022 boli tieto podania doručené právnemu zástupcovi žalovaného (sťažovateľa) na vyjadrenie. Krajský súd uznesením z 30. septembra 2022 vstup vedľajších intervenientov do konania nepripustil a nariadil pojednávanie na 27. október 2022, ktoré sa riadne uskutočnilo a bolo odročené na 21. november 2022 s tým, že právny zástupca žalobcu JUDr. Ján Čarnogurský bude predvolaný pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a druhému právnemu zástupcovi žalobcu bolo uložené do 14. novembra 2022 doručiť úradný preklad sťažnosti podanej na ESLP a iné;

f) krajský súd nariadené pojednávanie na 21. november 2022 zrušil a preročil ho na 29. november 2022. Právny zástupca žalobcu Ján Čarnogurský svoju neúčast' na ňom ospravedlnil a druhý právny zástupca žalobcu LÖWY & LÖWY s. r. o. požiadal o jeho odročenie pojednávania z dôvodu kolízie pojednávania. Krajský súd bol povinný akceptovať dôvody, ktoré všetci traja právni zástupcovia žalobcu uviedli ako dôvody na odročenie pojednávania. Podaním z 25. novembra 2022 oznámil stranám sporu zrušenie nariadeného pojednávania s tým, že im zároveň oznámil, že nariadil pojednávanie na 19. december 2022, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené pre účely vypočutia si záverečných rečí strán sporu (zvukový záznam) na 9. február 2023. Vzhľadom na preukázané dôvody, pre ktoré opätovne požiadali právni zástupcovia žalobcu nariadené pojednávanie odročiť, ho krajský súd zrušil s tým, že zároveň nariadil nové na 30. marec 2023;

g) následne krajský súd po doručení v poradí ôsmej žiadosti o prerušenie konania z dôvodu podania návrhu žalobcu na Európsky súd pre ľudské práva rozhodol napadnutým uznesením z 28. marca 2023 o prerušení konania, ktoré žalovaný napadol ústavnou sťažnosťou;

h) podrobná chronológia preskúmaného konania podľa krajského súdu vylučuje tvrdenie sťažovateľa o porušení čl. 48 ods. 2 ústavy v dôsledku neprimeranej dĺžky konania či vzniknutých prieťahov;

- i) napriek núdzovému stavu vyhlásenému v Slovenskej republike krajský súd v predmetnej veci konal, pravidelne nariaďoval pojednávania, ktoré boli zrušené vzhľadom na žalobcom tvrdené a preukázané dôvody, ktoré bol krajský súd nútený akceptovať;
- j) námietku sťažovateľa týkajúcu sa dôvodu odročenia pojednávania z 19. decembra 2022 (pre účely prednesu záverečných rečí, posudzovania dôvodov žiadostí o odročenie pojednávania) považuje krajský súd za subjektívne presvedčenie žalovaného nemajúce vzhľadom na skutočnosť, že súd je ten, ktorý vedie pojednávanie, žiadnu relevanciu;
- k) bagatelizovanie zdravotného stavu, resp. ochorenia ovčích kiahní jedného z členov domácnosti konateľky obchodnej spoločnosti, ktorá je právnym zástupcom žalobcu, a jeho infekčnosť, resp. neinfekčnosť právnym zástupcom žalovaného ako jedného z dôvodov, pre ktorý krajský súd zrušil nariadené pojednávanie, považuje za nezodpovedné s ohľadom na závažnosť tohto ochorenia;
- l) krajský súd taktiež poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ nepodal v predmetnej veci sťažnosť na prietahy predsedovi krajského súdu;
- m) k námietke sťažovateľa o prerušení konania až na základe v poradí ôsmeho návrhu žalobcu na prerušenie konania krajský súd poukázal na možnosť súdu (prve aj druhej inštancie) rozhodovať o procesných návrhoch strán sporu aj v meritórnom rozhodnutí s tým, že nie je povinnosťou súdu vysvetľovať stranám sporu (mimo pojednávania), aký postup mieni zvoliť, či najprv rozhodne o návrhu na prerušenie konania alebo sa s týmto návrhom vysporiada priamo v konečnom rozhodnutí;
- n) po oboznámení sa s výsledkom postupu Európskeho súdu pre ľudské práva dospel krajský súd k záveru, že toto konanie je potrebné do právoplatného skončenia konania pred ESLP prerušiť;
- o) vzhľadom na uvedené krajský súd považuje sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú, pričom dôvody brániace skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu veci sú podľa neho výlučne objektívnej povahy.

III.2. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že vzhľadom na skutkovú a právnu argumentáciu uvedenú v jeho sťažnosti a obsah vyjadrenia krajského súdu nepovažuje za potrebné osobitne zaujať stanovisko aj k vyjadreniu krajského súdu. Opodstatnenosť prednostného rozhodnutia vo veci samej odôvodňuje najmä skutočnosť, že konanie vo veci samej trvá už viac ako 14 rokov, počas ktorých je sťažovateľ dlhodobo v stave právnej neistoty.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľa spočíva v namietanom porušení jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na súdnu ochranu jednak v dôsledku postupu súdu pri rozhodovaní o odročení jednotlivých nariadených pojednávanií, resp. posudzovaní dôvodov ospravedlnenia účasti na jednotlivých pojednávaniach právnych zástupcov žalobcu, ale aj odlišným právnym názorom sťažovateľa na krajským súdom zvolený procesný postup, ktorým konanie v predmetnej veci prerušil až do skončenia konania iniciovaného žalobcom

pred Európskym súdom pre ľudské práva, ktorého predmetom je preskúmanie právnych záverov nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 145/2019 z 30. januára 2020.

14. Ústavný súd konzistentne zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované najmä na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, v ktorých prípadnú protiústavnosť už nemožno napraviť iným spôsobom.

15. Napadnuté uznesenie o prerušení konania je rozhodnutím procesnej povahy, t. j. nejde o rozhodnutie vo veci samej, a preto ani spravidla nie je spôsobilé zasiahnuť do ústavne zaručených práv strán sporu. Zároveň je potrebné pripomenúť, že ani pri interpretácii procesných predpisov všeobecný súd nemôže postupovať svojvoľne (arbitrárne), keďže dôsledkom takéhoto postupu by bolo porušenie práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces dotknutej fyzickej alebo právnickej osoby (m. m. II. ÚS 292/2019).

16. Sťažovateľ voči napadnutému uzneseniu o prerušení konania argumentuje nesprávnym posúdením otázky tzv. prejudiciality krajským súdom, zdôrazňujúc, že v preskúmvanej veci nie je vedené žiadne konanie, ktorého výsledok priamo vstupuje do riešenia, resp. rozhodnutia otázok týkajúcich sa uplatneného nároku, resp. do otázok vzniku škody, existencie nesprávneho úradného postupu, príp. nezákonného rozhodnutia a príčinnej súvislosti medzi nimi.

17. Krajský súd napadnuté konanie prerušil do právoplatného skončenia veci vedenej na ESLP pod č. 34281/20. V bode 14 napadnutého uznesenia o prerušení konania krajský súd uviedol, že dospel k záveru, že je nevyhnutné konanie v tejto právnej veci obligatórne prerušiť podľa § 162 ods. 1 písm. a) CSP (pozri aj bod 16 uznesenia krajského súdu), pretože nie je súdom, ktorý by disponoval oprávnením posudzovať porušenie základných práv a slobôd žalobcu nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 145/2019 z 30. januára 2020, a zároveň je právnym názorom vysloveným v uvedenom náleze podľa § 134 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vo svojom ďalšom postupe viazaný. K námietke žalovaného, že v tejto veci ide o reštančnú vec, ktorej konanie sa začalo podaním žaloby 26. októbra 2009 a prerušením konania dôjde k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, krajský súd uviedol, že čl. 48 ods. 2 ústavy je potrebné vykladať aj v súvislosti s ostatnými článkami ústavy a procesnoprávnymi normami upravujúcimi postup súdov v civilnom konaní, pričom CSP s takýmto prietahom v konaní počíta, a preto ho nemožno považovať za zbytočný.

18. Ústavný súd sa stotožňuje s existenciou priamej funkčnej väzby medzi prerušením konania a základným právom strany sporu zaručeným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Vo vzťahu k účinkom prerušenia konania z obligatórnych dôvodov podľa § 162 ods. 1 Civilného sporového poriadku ústavný súd už uviedol, že pokiaľ tieto dôvody trvajú, nemôže dochádzať v konaní k zbytočným prietahom (napr. sp. zn. I. ÚS 142/04). Samotný dôvod prerušenia preskúmvaného konania, ktorý je rozporovaný sťažovateľom, je pritom determinujúci pre spôsob odôvodnenia rozhodnutia, ale aj ďalší procesný postup súdu.

19. Rozhodnutie o prerušení konania nepochybne oddiaľuje dosiahnutie stavu právnej istoty o riešení otázky tvoriacej predmet súdneho konania, čo je hlavný cieľ a účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 76/03, III. ÚS 154/06, III. ÚS 411/2015).

20. V danom prípade je teda potrebné zodpovedať ponajprv otázku, či bol v preskúvanom konaní splnený predpoklad obligatórneho prerušenia konania, t. j. či krajský súd stál pred riešením predbežnej otázky, ktorú nebol v tomto konaní oprávnený riešiť. Intenzita potreby preskúmania tejto otázky ústavným súdom vyvstáva aj zo skutočnosti, že sťažovateľ nemal možnosť nechať uznesenie o prerušení konania preskúmať inštančne vyšším súdom, keďže podanie odvolania v tomto prípade nebolo prípustné. Účelom ustanovení CSP týkajúcich sa prerušenia konania je pritom umožniť, aby pre včas podanú žalobu bolo možné získať potrebné predpoklady pre posúdenie rozsahu nároku alebo pre uľahčenie dôkazu jeho dôvodnosti.

21. Z obsahu napadnutého uznesenia o prerušení konania vyplýva, že rozhodujúcou skutočnosťou pre prerušenie konania v tejto veci bol predmet konania vedeného pred ESLP č. 34281/20, ktoré bolo iniciované žalobcom považujúcim sa za obeť porušenia svojich práv zaručených mu dohovorom a dodatkovým protokolom. K porušeniu uvedených práv žalobcu malo dôjsť v dôsledku nespravodlivého konania vo veci náhrady škody podľa zákona o zodpovednosti štátu za škodu, v ktorom ústavný súd nálezom sp. zn. II. ÚS 145/2019 z 30. januára 2020 zrušil konečný a právoplatný rozsudok krajského súdu, ktorým bol potvrdený medzitimný rozsudok okresného súdu znejúci v prospech žalobcu. V súlade s druhou vetou § 193 CSP je všeobecný súd viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.

22. V právoplatnom a vykonateľnom náleze sp. zn. II. ÚS 145/2019 z 30. januára 2020 ústavný súd konštatoval zásah do základného práva na súdnu ochranu sťažovateľa rozsudkom krajského súdu, ktorým bol potvrdený medzitimný rozsudok okresného súdu. Toto kasačné rozhodnutie ústavného súdu obsahuje právny názor, obsah ktorého je podľa § 134 zákona o ústavnom súde záväzný pre krajský súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie. Podstatné dôvody svojho záveru ústavný súd v tomto náleze zhrnul okrem iných v jeho bode 48 takto: *„Zistený skutkový stav všeobecné súdy nesprávne subsumovali pod právnu úpravu náhrady škody z titulu nesprávneho postupu. Neaplikovali teda relevantnú právnu normu, čo malo za následok jednak nesprávne právne posúdenie vecnej legitímácie žalobcu, ako aj prekročenie ich právomoci, keď posudzovali (ne)splnenie zákonných podmienok pre vydanie administratívneho rozhodnutia ako prejudiciálnu otázku. V dôsledku tohto nesprávneho právneho posúdenia sa krajský súd vôbec nezaoberal kľúčovými odvolacími námietkami sťažovateľky, že príslušný orgán nekonštatoval nezákonnosť rozhodnutia a žalobca nie je aktívne vecne legitimovaný. Krajský súd nevenoval pozornosť a vôbec sa nevysporiadal ani s odvolacou námietkou, že vznik reálnej škody nebol žalobcom v konaní preukázaný. Uvedené zásadné nedostatky v reakcii na kľúčové právne otázky súvisiace s poskytovanou súdnou ochranou zakladajú arbitrárnosť napadnutého rozsudku krajského súdu, a teda jeho ústavnú neudržateľnosť.“*

23. Otázka prejudiciality je v CSP upravená v § 194, podľa ktorého otázku, o ktorej má právomoc rozhodovať iný orgán verejnej moci ako orgán podľa § 193, môže súd posúdiť sám, nemôže však o nej rozhodnúť (ods. 1). Ak bolo o otázke podľa odseku 1 rozhodnuté, súd na také rozhodnutie prihliadne a vysporiada sa s ním v odôvodnení rozhodnutia (ods. 2).

24. Podľa ústavného súdu riešenie tzv. prejudiciálnej otázky, ktoré je nutné, aby bolo možné rozhodnúť vo veci, nie je dané v prípade konaní, ktoré s právnym vzťahom strán sporu nesúvisia. V prípade tzv. prejudiciálnej otázky by teda malo ísť o otázku, ktorá sa síce netýka predmetu

konania, avšak jej vyriešenie v priebehu konania je nevyhnutné pre rozhodnutie o predmete sporu (v tomto prípade o hmotnoprávných predpokladoch vzniku nároku na náhradu škody, ktorými sú škoda, protiprávne konanie – nesprávny úradný postup alebo nesprávne rozhodnutie a existencia príčinnej súvislosti medzi nimi). Tento právny záver je súladný aj s definíciou pojmu „prejudicialita“ v odbornom komentári CSP, podľa ktorého dotknutý pojem v jeho najširšom ponímaní znamená determináciu určitej právnej otázky inou právnou otázkou, od ktorej vyriešenia je priamo závislý výrok o spore (Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinova S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 617).

25. Ústavný súd nespochybňuje funkciu ESLP ako garanta práv priznaných ktorémukoľvek jednotlivcovi, mimovládnej organizácii alebo skupine osôb dohovorom, resp. jeho dodatkovými protokolmi. V prípade úspechu žalobcu v konaní pred ESLP by rozhodnutie tohto súdu nepochybne malo vplyv na predmet tohto konania, no samotné podanie sťažnosti súdu nepredstavuje aj záruku jej úspešnosti, resp. úspechu žalobcu. V súčasnom štádiu konania pred krajským súdom však uvedený dôvod (prebiehajúce konanie pred ESLP iniciované žalobcom) podľa názoru ústavného súdu nebol spôsobilý naplniť predpoklad obligatórneho dôvodu prerušenia konania.

26. Z uvedeného zároveň vyplýva, že v postupe krajského súdu v tomto prípade prichádzala do úvahy aplikácia § 164 CSP, podľa ktorého ak súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha súdne alebo správne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na také konanie podnet. Účelom ustanovení CSP týkajúcich sa prerušenia konania je umožniť, aby pre včas podanú žalobu bolo možné získať potrebné predpoklady pre posúdenie rozsahu nároku alebo pre uľahčenie dôkazu jeho dôvodnosti.

27. Príslušný súd si však pri fakultatívnom prerušení konania musí uvedomiť a najmä zvážiť, či prerušenie konania prispeje (alebo je dokonca predpokladom) k spravodlivému rozhodnutiu vo veci (t. j. k naplneniu dikcie čl. 46 ods. 1 ústavy) a tento dôvod prerušenia konania tak preváži nad záujmom na postupe bez zbytočných prietáhov, ktorý je rozhodnutím o prerušení konania dotknutý. Úlohou súdu pri fakultatívnom prerušení konania je vyvážiť jednotlivé záujmy stojace pri prerušení konania proti sebe – záujem na spravodlivom rozhodnutí veci a záujem na konaní bez zbytočných prietáhov. Prerušenie konania ako výnimočné opatrenie musí byť teda riadne odôvodnené predovšetkým, avšak nielen vo vzťahu k otázke hospodárnosti konania, ale aj vo vzťahu k zváženiu aktuálneho stavu veci, resp. doterajšieho priebehu konania (prípadné dôvody jeho predĺženia), ku celkovej dĺžke, k škode spôsobenej stranám sporu, ku predmetu sporu, resp. jeho naviazanosti na plynutie času (v tomto prípade pôvodne uplatnený nárok 3 493 552,74 eur už v priebehu konania narástol na 22 530 893,31 eur), a napokon aj vo vzťahu k skutočnosti, že právna úprava umožňuje priamu realizáciu prípadných záverov ESLP všeobecnými súdmi prostredníctvom procesného inštitútu obnovy konania v rámci civilného sporového konania. Zároveň je potrebné podotknúť, že pri extrémnej dĺžke konania, ktorá už atakuje aj základné právo na súdnu ochranu, by procesný inštitút prerušenia konania mal byť použitý vždy úmerne v alternatíve k inému opatreniu súdu, resp. postupu súdu, keďže prerušenie konania v takomto prípade nemusí znamenať náležité zabezpečenie základných práv a záujmov všetkých dotknutých subjektov.

28. S prihliadnutím na uvedené možno podľa ústavného súdu konštatovať, že odôvodnenie uznesenia o prerušení konania možno považovať za nedostatočné, čo sa týka jeho odôvodnenia arbitrárne, resp. ústavne neakceptovateľné.

29. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal aj porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote, pričom ako porušovateľa svojich práv v preskúvanom konaní identifikoval iba krajský súd. V tejto súvislosti ako nedostatky v postupe krajského súdu poukazoval okrem arbitrárneho uznesenia o prerušení konania predovšetkým na opakované nedôvodné odročovanie pojednávanií v tejto veci, celkovú trinásťročnú dĺžku preskúvaného konania, ako aj ekonomické dopady predlžovania tohto konania.

30. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 3/00). Zároveň je potrebné prihliadať aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

31. Čo sa týka právnej a skutkovej zložitosti, treba uviesť, že spory o zaplatenie pohľadávky z titulu náhrady škody tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Doteraz bol v tejto veci prijatý len medzitýmny rozsudok, v ktorom dosiaľ nedošlo ani k ustáleniu základných predpokladov vzniku náhrady škody (nález sp. zn. III. ÚS 4/2018 z 13. júna 2018, bod 76, či nález sp. zn. 145/2019 z 30. januára 2020), pričom samotný rozsah náhrady škody dosiaľ nebol predmetom dokazovania.

32. Zo správania sťažovateľa v konaní nemožno dospieť k záveru, že by prispel k prietahom. Na druhej strane na ťarchu súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci, a teda ani krajského súdu nemožno započítať čas potrebný na rozhodnutie o opravných prostriedkoch využitých v tomto prípade nielen stranami sporu, ale aj intervenientmi a generálnym prokurátorom. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutočnosť, že len sám ústavný súd v predmetnej veci rozhodoval niekoľkokrát (napr. vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu najvyššieho súdu z 31. júla 2014, ktorým jeho dovolanie odmietol ako neprípustné, sp. zn. III. ÚS 418/2015, vo veci ústavnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu najvyššieho súdu z 30. júna 2015, ktorým vyhovel mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora, sp. zn. III. ÚS 408/2016, vo veci ústavnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu najvyššieho súdu z 13. júna 2017, ktorým zrušil rozsudok krajského súdu, sp. zn. III. ÚS 4/2018, vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu, I. ÚS 145/2019 a taktiež vo veciach ústavných sťažností podaných intervenientami v konaniach II. ÚS 186/2021, I. ÚS 109/2023, IV. ÚS 343/2023).

33. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného krajského súdu. Z pohľadu posúdenia procesného postupu krajského súdu má svoj význam skutočnosť, že konanie v predmetnej veci začalo 26. októbra 2009 a teda dosiaľ trvá už viac ako trinásť rokov, pričom na krajskom súde len od vydania posledného nálezu ústavného súdu v predmetnej veci (30. januára 2020) trvá už takmer štyri roky. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť judikatúru ESLP, podľa ktorej je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok ESLP z 29. 5. 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81). Časový horizont toho,

kedy sa strane sporu dostáva konečného rozhodnutia vo veci, spojený s právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej.

34. Ústavný súd k obrane krajského súdu týkajúcej sa nepriaznivej pandemickej situácie a s ňou spojenými opatreniami uvádza, že dĺžka posudzovaného obdobia bola ústavne neprimeraná už pred pandemickou situáciou a na túto okolnosť bolo potrebné prihliadať aj pri zvažovaní postupu krajského súdu, hoci nepochybne k celkovej dĺžke tohto konania prispela aj táto situácia, ktorá nemôže byť pripočítaná na ťarchu súdu. Po ukončení núdzového stavu 14. mája 2021 bolo v predmetnej veci nariadených 7 pojednávaní, z ktorých sa však uskutočnili len dve.

35. Pokiaľ opakovaná neúčast' právnych zástupcov žalobcu (v konaní bol žalobca postupne zastúpený spolu tromi právnymi zástupcami) na pojednávaniach nadobúdala charakter dlhodobo pretrvávajúceho stavu, bolo povinnosťou krajského súdu vyplývajúcou z čl. 48 ods. 2 ústavy prijať opatrenia poskytnuté Civilnými sporovým poriadkom na elimináciu prekážky brániacej prejednaniu veci zo strany právnych zástupcov žalobcu. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že kolízia pojednávaní nepredstavuje vždy dôvod odročenia pojednávania a súdom je daná možnosť prijať ďalšie opatrenia na zabezpečenie účasti právneho zástupcu vrátane prijatia poriadkových opatrení poskytnutých CSP.

36. Vzhľadom na to, že štandardný spor občianskoprávneho charakteru nie je takmer po trinástich rokoch právoplatne skončený a jediný rozsudok krajského súdu zo 14. marca 2013 potvrdzujúci medzitýmny rozsudok okresného súdu bol ústavným súdom zrušený, ústavný súd konštatuje, že celé konanie je poznamenané neefektívnosťou, ktorú nemôže ospravedlniť ani pandemickou situáciou či opakovaným ospravedlňovaním neúčasti právnych zástupcov žalobcu na nariadených pojednávaniach.

37. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd svojou neefektívnou činnosťou spôsobil zbytočné prietahy v konaní, čím porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

38. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

VI.

Trovy konania

39. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 vyhlášky) Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu

442,38 eur, ktorá bola zvýšená o DPH v sume 88,48 eur. Celkovo tak sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 530,86 eur (bod 4 tohto nálezu).

40. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu